

Predmet C-531/23 [Loredas]ⁱ

**Sažetak zahtjeva za prethodnu odluku sastavljen na temelju članka 98.
stavka 1. Poslovnika Suda**

Datum podnošenja:

5. srpnja 2023.

Sud koji je uputio zahtjev:

Tribunal Superior de Justicia del País Vasco (Španjolska)

Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:

20. lipnja 2023.

Žaliteljica:

HJ

Druga stranka u postupku:

US

MU

Predmet glavnog postupka

Socijalna politika – Jednako postupanje pri zapošljavanju i obavljanju zanimanja – Radno vrijeme – Evidencija radnog vremena – Posebni sustav za osobe koje pružaju usluge u kućanstvu

Predmet i pravna osnova zahtjeva za prethodnu odluku

Zahtjev za prethodnu odluku koji se odnosi na valjanost – Članak 267. UFEU-a – Usklađenost nacionalne odredbe s propisima Unije – Diskriminacija na temelju spola

ⁱ Naziv ovog predmeta je izmišljen. On ne odgovara stvarnom imenu nijedne stranke u postupku.

Prethodno pitanje

„Trebaju li članke 3., 5., 6., 16. i 17., članak 17. stavak 4. točku (b) te članke 19. i 22. Direktive 2003/88 o organizaciji radnog vremena, članak 31. stavak 2. Povelje Europske unije o temeljnim pravima, u vezi sa sudskom praksom Zajednice (presuda Suda od 14. svibnja 2019., C-55/18), članke 20. i 21. Povelje Europske unije o temeljnim pravima, članak 3. stavak 2. UEZ-a, članke 1. i 4. Direktive 2010/41/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 7. srpnja 2010. o primjeni načela jednakog postupanja prema muškarcima i ženama koji su samozaposleni, članke 1., 4. i 5. Direktive 2006/54/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 5. srpnja 2006. o provedbi načela jednakih mogućnosti i jednakog postupanja prema muškarcima i ženama u pitanjima zapošljavanja i rada te članke 2. i 3. Direktive Vijeća 2000/78/EZ od 27. studenoga 2000. o uspostavi općeg okvira za jednako postupanje pri zapošljavanju i obavljanju zanimanja, također u vezi sa sudskom praksom Zajednice (presuda Suda od 20. veljače 2020., C-389/20), tumačiti na način da im se protivi pravno pravilo poput članka 9. stavka 3. Real Decreto 1620/2011 (Kraljevska uredba 1620/2011), kojim se poslodavca oslobađa od obveze da evidentira radno vrijeme radnice?”

Navedene odredbe prava Unije

UFEU: članak 267.

UEU: članci 2. i 3.

Povelja Europske unije o temeljnim pravima: članak 20., članak 21. i članak 31. stavak 2.

Direktiva 2006/54/EZ: članak 14.

Direktiva 2000/78/EZ: članci 2. i 3.

Direktiva 2003/88/EZ: članci 3., 5. i 6.

Presuda Suda C-55/18, točke 44. do 49., i presuda Suda C-389/20

Navedene odredbe nacionalnog prava

Estatuto de los Trabajadores (Real Decreto Legislativo 2/2015) (Zakon o radu (Kraljevska zakonodavna uredba 2/2015); u daljnjem tekstu: ET): članak 34. i članak 35. stavak 5.

Kraljevska uredba 1620/2011: članak 9.

Real Decreto Ley 8/2019 (Kraljevska uredba sa zakonskom snagom 8/2019)

Ley Reguladora de la Jurisdicción Social (Zakon o radnim sudovima): članak 94.

Ley de Enjuiciamiento Civil (Zakon o građanskom postupku): članak 217.

Sažet prikaz činjenica i glavnog postupka

- 1 Tužiteljica, radnica HJ, podnijela je 31. ožujka 2021. protiv fizičkih osoba US i MU tužbu radi osporavanja otkaza i zahtjev za naknadu štete. O navedenoj je tužbi odlučivao Juzgado de lo Social n.º 2 de Bilbao (Radni sud br. 2 u Bilbao, Španjolska).
- 2 Rješenjem od 18. studenoga 2021. Juzgado de lo Social n.º 2 de Bilbao (Radni sud br. 2 u Bilbao) zatražio je od sutuženika, uz upozorenje da se mogu dokazati činjenice na koje se poziva tužiteljica, da u postupku dostave tužiteljčinu evidenciju radnog vremena i raspored radnih sati.
- 3 Sutuženici nisu dostavili dokumentaciju koju je zatražio Juzgado de lo Social n.º 2 de Bilbao (Radni sud br. 2 u Bilbao).
- 4 Juzgado de lo Social n.º 2 de Bilbao (Radni sud br. 2 u Bilbao) donio je 11. siječnja 2023. presudu u kojoj je djelomično prihvatio tužbu radi osporavanja otkaza i zahtjev za naknadu štete, proglasio otkaz nezakonitim te tuženicima naložio da tužiteljici isplate iznos od 364,39 eura na ime naknade štete i iznos od 934,89 eura na ime naknade za godišnji odmor i izvanrednih plaća.
- 5 U presudi se utvrđuje da je dokazano da je tužiteljica kao osoba koja pruža usluge u kućanstvu tuženicima pružala usluge od 15. rujna 2020. te primala mjesečnu plaću od 1108,33 eura, uz razmjerne izvanredne plaće, da tuženici radnicu nisu prijavili u sustav socijalne sigurnosti i da su joj bankovnim transferom mjesečno uplaćivali 1000 eura.

Ključni argumenti stranaka glavnog postupka

- 6 Radnica je pobijala presudu koju je donio Juzgado de lo Social n.º 2 de Bilbao (Radni sud br. 2 u Bilbao) te je pritom tvrdila da je dovedena u položaj nezaštićenosti, da joj je povrijeđeno pravo na djelotvornu sudsku zaštitu te da stoga s obzirom na načelo lakoće dokazivanja treba donijeti novu presudu na temelju utvrđenih činjenica koje je nastojala dokazati.
- 7 Sutuženici se nisu pojavili pred sudom niti su pobijali tužiteljčinu žalbu u radnopravnom postupku.

Sažet prikaz obrazloženja zahtjeva za prethodnu odluku

- 8 U prvostupanjskoj presudi smatra se da nije dokazano da je radnica doista odradila navedeno radno vrijeme niti da je primala tu plaću, tako da se ne može prihvatiti pritužba zbog razlika u plaći jer je utvrđeno da su plaće stvarno uplaćene u skladu s dokazanim iznosom.

- 9 U pobijanoj presudi utvrđuje se da je dokaz koji je podnijela tužiteljica u potpunosti nedostatan i da se tužiteljčini zahtjevi ne mogu smatrati dokazanima samo zbog činjenice da nije dostavljena evidencija radnih sati, s obzirom na to da se u Kraljevskoj uredbi sa zakonskom snagom 8/2019 predviđa niz odstupanja od vođenja evidencije početka i završetka radnog vremena u posebnim radnim odnosima, kao što je to slučaj s osobama koje pružaju usluge u kućanstvu.
- 10 Spornim pitanjem želi se razjasniti imaju li osobe koje pružaju usluge u kućanstvu pravo na evidenciju njihova radnog vremena, odnosno je li točno da poslodavci nisu obvezni tim zaposlenicama dostaviti evidenciju njihova radnog vremena i rasporeda radnih sati, za razliku od onoga što je uobičajeno za ostale poslodavce i zaposlenike. U presudi koju ispituje ovo vijeće utvrđuje se da ne postoji navedena obveza evidencije radnih sati prema osobama koje pružaju usluge u kućanstvu, tako da nije relevantno to što takva evidencija nije dostavljena, iako ju je sud zatražio.
- 11 Krajnji je ishod sudske odluke to da radnica nije dokazala radno vrijeme za koje tvrdi da je odradila, kao ni plaću, što zbog nedostatka dokaza dovodi do utvrđivanja manje naknade štete zbog otkaza i odbijanja znatnog dijela njezina potraživanja plaće. U presudi se utvrđuje da radnica, odnosno tužiteljica, nije podnijela nikakve dokaze jer u području uslužnih djelatnosti u kućanstvu ne postoji obveza evidencije radnog vremena.
- 12 Ta sudska odluka koja je predmet žalbe izravno utječe na pravo Zajednice i način na koji ga tumači Sud, s dvostrukog gledišta: (a) obveze poštovanja najduljeg radnog vremena i rasporeda radnih sati te posljedичne obveze poslodavaca da evidentiraju to radno vrijeme (Direktiva 2003/88); (b) zabrane diskriminacije na temelju spola u odnosu na žene, koje čine 95 % svih osoba koje pružaju usluge u kućanstvu (presuda Suda od 24. ožujka 2022., C-389/20) i prema kojima treba jednako postupati kao i prema muškarcima u svim područjima, pa tako i kad je riječ o radnom vremenu (Direktiva 2006/54).

Potrebno je utvrditi je li španjolsko pravno pravilo, konkretno članak 9. stavak 3. Kraljevske uredbe 1620/2011 kojim se uređuje radni odnos u području uslužnih djelatnosti u kućanstvu, u skladu s pravom Zajednice i načelima na kojima se ono temelji. Navedenim se pravim pravilom poslodavce u području uslužnih djelatnosti u kućanstvu oslobađa od obveze da evidentiraju radno vrijeme, za razliku od onoga što je slučaj s poslodavcima i zaposlenicima u drugim područjima na koje se primjenjuje ta obveza (članak 34. stavak 9. i članak 35. stavak 5. ET-a). Sud bi trebao ispitati tu razliku u postupanju prema zaposlenicima koje pružaju usluge u kućanstvu jer bi se njome mogli povrijediti propisi Zajednice u području jednakosti i organizacije radnog vremena.

Sala de lo Social del Tribunal Superior de Justicia del País Vasco (radno i socijalno vijeće Visokog suda Baskije, Španjolska) ozbiljno dvojilo je li članak 9. stavak 3. Kraljevske uredbe 1620/2011 u skladu s pravom Zajednice s dvostrukog gledišta:

- (a) S gledišta Direktive 2003/88. Obveza evidencije radnog vremena nužna je kako bi se nadziralo poštuju li se ograničenja najduljeg radnog vremena te kako bi se zahtijevalo plaćanje prekovremenog rada. Usto postoji opasnost od toga da se tijekom radnog vremena ne poštuje propisani odmor, što može imati posljedice za zdravlje, i od toga da dođe do situacija zlouporabe slabije strane u radnom odnosu. U slučaju da se poslodavci u području uslužnih djelatnosti u kućanstvu oslobode od te obveze evidencije, radnicama je jako teško dokazati stvarno odrađeno radno vrijeme i to ih stavlja u više nego složen položaj ako žele poduprijeti svoje zahtjeve. Riječ je o posljedici koja može biti protivna Direktivi 2003/88 i načinu na koji Sud tumači to pravno pravilo, osobito u presudi C-55/18, u skladu s kojom je teret dokazivanja odrađenog radnog vremena na poslodavcu. Kao što to proizlazi iz točke 60. navedene presude Suda, države članice moraju poslodavcima naložiti obvezu uspostave sustava mjerenja radnog vremena. Sud u svojoj presudi dodaje da je radnik slabija strana u radnom odnosu te je stoga potrebno poslodavcu onemogućiti da ograničava njegova prava (točka 44.). U skladu s točkom 49., objektivno i pouzdano utvrđivanje broja dnevnih i tjednih sati rada bitno je za provjeru, s jedne strane, toga je li poštovano najdulje tjedno radno vrijeme i, s druge strane, toga jesu li poštovana najkraća razdoblja dnevnog i tjednog odmora.
- (b) S gledišta načela jednakog postupanja i nediskriminacije koja se utvrđuju u člancima 20. i 21. Povelje Europske unije o temeljnim pravima. Ovo vijeće smatra da je nužno uzeti u obzir činjenicu da je radnica koja je podnijela tužbu žena. Riječ je o ženi koja je dio izrazito „feminizirane” skupine osoba koje pružaju usluge u kućanstvu, odnosno skupine koju gotovo u cijelosti čine žene. Kao što to Sud utvrđuje u presudi C-389/20, skupinu osoba koje pružaju usluge u kućanstvu čini 95 % žena. S obzirom na to, različito postupanje u pogledu evidencije radnog vremena u odnosu na muškarce dovodi do ozbiljnih dvojbi. Riječ je o pravu, odnosno pravu na evidenciju radnog vremena, koje je zajamčeno svim muškim radnicima, a koje nemaju zaposlenice koje pružaju usluge u kućanstvu na temelju važećeg članka 9. stavka 3. Kraljevske uredbe 1620/2011. To različito postupanje treba ispitati s obzirom na propise Unije. Treba osigurati da navedena kraljevska uredba ne sadržava neizravnu diskriminaciju na temelju spola te utvrditi dovodi li to naizgled neutralno pravno pravilo do neizravne diskriminacije na temelju spola radnice koja podnosi tužbu.